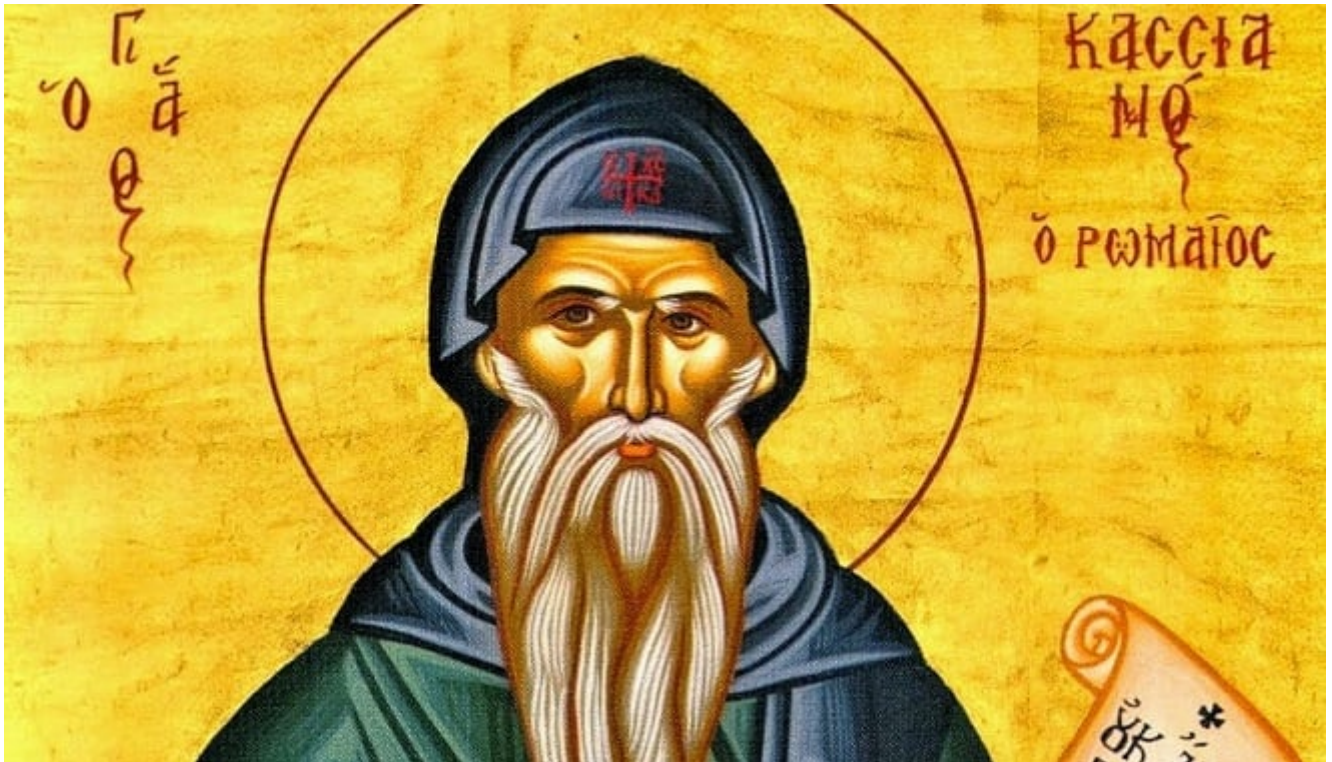

Ο Άγιος Κασσιανός στη νεοελληνική λογοτεχνία

/ Γνώμες

Ένας Άγιος που γιορτάζει κάθε τέσσερα χρόνια... Σύμφωνα με την ελληνορθόδοξη λαϊκή παράδοση, τα Συναξάρια και τα Εορτολόγια ο άγιος Κασσιανός (ο Ρωμαίος) είναι «επίσημως» ο αδικημένος άγιος μας, καθότι η μνήμη του τιμάται μια φορά κάθε τέσσερα χρόνια, στις 29 Φεβρουαρίου... Αυτή η δυσμενής «περιοδικότητα» τού επιβλήθηκε στο ποινολόγιο του Παραδείσου, λόγω του ότι διέσπειρε «καινά δαιμόνια» κατά την εκεί διαμονή και «αντιεξουσιαστική» δράση του.

- Γράφει ο Ιωάννης Μ. Μιχαλακόπουλος

Διάγοντας τις πρώτες εβδομάδες του δίσεκτου έτους 2020, η αναπόληση – περιπλάνησή μας στην νεοελληνική γραμματεία μάς οδήγησε στους λογοτέχνες Βιζυηνό και Χριστοβασίλη οι οποίοι -εκεί κοντά στο κατώφλι του 20ου αιώνα- αναφέρονται στην εν λόγω τιμωρία...

Ο Γεώργιος Βιζυηνός (1849- 1896) συνέθεσε το «Συναξάρι του Αγίου Κασσιανού», βασιζόμενος σε δημώδη καλογερική παράδοση σλαβικής προέλευσης («Ατθίδες Αύραι», 1884).

Αρχικά, ο Γιώργος Βιζυηνός συνέθεσε ένα μακροσκελές ποίημα 69 εξάστιχων στροφών σε μέτρο ιαμβικό οκτασύλλαβο («Συναξάρι Αγίου Κασσιανού», Ατθίδες Αύραι, 1884), περιγράφοντας τις ανατρεπτικές κινήσεις του Κασσιανού εν Ουρανοίς. Ο συγγραφέας βασίζει τον πυρήνα του όλου «σεναρίου» σε μια («αφελή») σλαβική παράδοση, σύμφωνα με την οποίαν ο Άγιος Νικόλαος είχε τέτοια υπέρμετρη φιλοδοξία που σκόπευε να ανατρέψει τον ίδιο τον Μεγαλοδύναμο από τον θρόνο του. Έτσι, ο Κασσιανός κατηγορεί ανοικτά πλέον τον Νικόλαο ότι καλλιεργεί «προσωπικές στρατηγικές» και ότι απουσιάζει συνέχεια από τον Παράδεισο προς άγραν δώρων (και ευαρέσκειας) από τους πιστούς. Οι χαλαροί ουράνιοι ρυθμοί διαταράσσονται και συγκαλείται αμελλητί ολομέλεια των Αγίων, όπου ακούγονται πολλές απόψεις. Εν κατακλείδι, προκύπτει με σαφήνεια ότι ο κυματόδαρτος Νικόλαος αποσκοπεί (προφανώς!) μόνον στο να βοηθάει τους κινδυνεύοντες ναυτικούς ανά τις θάλασσες, χωρίς να κάνει δεύτερες σκέψεις περί της Ιεραρχίας του Παραδείσου... Για αυτό το λόγο και λείπει νυχθημερόν από το κελί του! Όπως είναι φυσικό, με αυτές τις αποκαλύψεις ο Κασσιανός πέφτει σε δυσμένεια, το αίτημά του περί «κοινοκτημοσύνης» στα αναθήματα (αφιερώματα) των πιστών δεν εξετάζεται καν, ενώ έρχεται αντιμέτωπος και με το ενδεχόμενο οριστικής και αμετακλήτου διαγραφής του από τα ... Μητρώα των αγίων! Ευτυχώς

όμως, ο Πλάστης και Δημιουργός σέβεται τη διαχρονική λαϊκή βούληση -όπως έχει διατυπωθεί μέσω της αγιοκατάταξης του Κασσιανού- και δεν του αφαιρεί την αγιοσύνη. Αρκείται στην ποινή της ανά τετραετίαν εορτής. Χαρακτηριστικοί οι στίχοι από τον επίλογο του Βιζυηνού...:

“Κι’ ἄν δὲν σὲ παύω στὴν στιγμὴ
ἀπ’ τὴν Ἀγιωσύνη—Μὴ
τὸ ’πῆς ἀξιὰ δική σου.
Ἀγιότη πῶδωκ’ ὁ λαός,
δὲν εἴμπορεῖ οὔτ’ ὁ Θεὸς
νὰ τὴν ἐπάρῃ ’πίσου!..

“Γιὰ τὴν αὐθάδεια πλὴν αὐτή,
σοῦ μεταθέτω τὴν γιορτή.—
Τί ’μέρα σ’ ἔχω δώσει;
Φευρουαρίου ’κοσεννιά:
’Σὲ κάθε τέταρτη χρονιά—
Διὰ νὰ βάλῃς γνώση!”

Περίπου δύο δεκαετίες μετά από αυτό το ιδιάζον «Συναξάρι», ο Ηπειρώτης Χρήστος Χρηστοβασίλης [«Ο Άγιος Κασσιανός», Ημερολόγιο Σκόκου, 1903] δίνοντας στιγμιότυπα από την καθημερινότητα που βιώνουν οι κάτοικοι του Παραδείσου («παραδεισίτες»), περιγράφει ένα καφεδάκι (μετά κουβεντούλας) που παρέθεσε στον Κασσιανό, ο θυρωρός άγιος Πέτρος... Δυστυχώς, ο διάλογος των δύο Αγίων δεν εξελίσσεται ομαλά αφού κάθε λίγο και λιγάκι χτυπάει η κεντρική πύλη και καταφθάνουν πλούσια δώρα από τον κόσμο των ζωντανών ανθρώπων: μια καραβιά κερί, ένα καμηλοφόρτι θυμίαμα, χίλια ασκιά λάδι, καμπάνες, σήμαντρα, καντήλια και λαμπάδες...

Ο Ηπειρώτης Χρήστος Χρηστοβασίλης (1861 – 1937)

έγραψε το διήγημα «Ο Άγιος Κασσιανός» («Ημερολόγιον Σκόκου», 1903).

Κοινός αποδέκτης όλων των αφιερωμάτων είναι ένας και μόνον ένας. Ο Άγιος των θαλασσών, ο άγιος Νικόλαος! Το γεγονός αυτό ενοχλεί τον Κασσιανό! Σε λίγο, εμφανίζεται στην είσοδο ένας δικηγόρος Κεφαλλήν (Κεφαλονίτης), ο οποίος - επιδεικνύοντας το προβλεπόμενο (;) εισιτήριο- μπαίνει και αυτός στον Παράδεισο. Αφοπλιστική η ατάκα υποδοχής του Αποστόλου Πέτρου: «Δικηγόρος; Τι θα πει δικηγόρος; Τόσα χρόνια, δεν έχω ξαναδεί τέτοιο επάγγελμα εδώ μέσα...». Όμως, με το «καλημέρα» ο νεοφερμένος «παραδεισίτης» διακρίνει την έντονη δυσaréσκεια του Κασσιανού, ο οποίος -μη χάνοντας χρόνο- του εξομολογείται τον καημό του. Απτόητος και αμετανόητος ο «νομικός σύμβουλος» συντάσσει άμεσα σχετική αγωγή, επικαλείται «λόγους νόμιμους, βάσιμους και αληθείς» και ζητά την αναδιανομή (επ' ωφελεία του «πελάτη» Κασσιανού, φυσικά) των αφιερωμάτων που λαμβάνει κατ' αποκλειστικότητα ο Άγιος της ναυτοσύνης. Όπως είναι φυσικό, οι εξελίξεις είναι κατατλιγιστικές και ο Μεγαλοδύναμος αναγκάζεται να εξετάσει κατ' αντιπαράσταση τον άγιο Νικόλαο, τον άγιο Κασσιανό και τον... πληρεξούσιο δικηγόρο. Με το πέρας της ακροαματικής διαδικασίας, προκύπτουν δύο ενδιαφέροντα στοιχεία: α) η μεγάλη αγάπη και ευλάβεια του κόσμου προς τον Αϊ Νικόλα προφανώς δεν είναι αναιτιολόγητη, αλλά οφείλεται στο ότι αυτός είναι που, συνεχώς και αδιαλείπτως, σπεύδει να βοηθήσει πνιγομένους και ναυαγούς, β) το επιδειχθέν εισιτήριο του δικηγόρου δια τας Αιωνίους Μονάς ήταν «κίβδηλο»

(πλαστό!). Έτσι, ο πλαστογράφος («λαθρεπιβαίνων» εν Παραδείσω) επτανήσιος νομικός αποβάλλεται και στέλνεται «εις το πυρ το εξώτερον» (βλ. Κόλαση), ενώ ο ενάγων Κασσιανός τιμωρείται με το να εορτάζει κάθε τέσσερα χρόνια, στις 29 Φεβρουαρίου!

Ο Άγιος Κασσιανός (ο Ρωμαίος) συνέγραψε, μεταξύ άλλων, τους λόγους «περί των οκτώ λογισμών της κακίας» και «περί διακρίσεως» («Φιλοκαλία», τόμος Α).

Κλείνοντας και αφού διεξήλθαμε τα ως άνω δύο συγκλίνοντα σπαρταριστά λογοτεχνικά κείμενα, σκεφτήκαμε, να εντοπίσουμε εκκλησιάκια αφιερωμένα στον άγιο Κασσιανό. Δυστυχώς, δεν βρέθηκε κάτι στον Ελλαδικό χώρο! Μόνο στη Νήσο του Ευαγόρα υφίσταται ένας ναός, εκεί, στο ελεύθερο τμήμα της Λευκωσίας ... (www.pemptousia.gr/2018/07/o-agios-kassianos-tis-lefkosias/).

Τέλος, ίσως θα ήταν καλή ιδέα να εξεταστεί η περίπτωση σύστασης δισυνόστατου ναού. Ήτοι, να επιλεγεί ένας ήδη υπάρχων ναός στον οποίο να συστεγαστεί και ο άγιος Κασσιανός. Θέλοντας να δοθεί ένα γενικότερο μήνυμα (με πολλούς αποδέκτες) περί συναίνεσης – συμφιλίωσης, θα ήταν ενδιαφέρον η εν λόγω προϋφιστάμενη εκκλησία να είναι αφιερωμένη στον αϊ Νικόλα. Με αυτού του τύπου τη «συγκατοίκηση», θα υπογραμμιστεί (σημειολογικώ τω τρόπω), ότι το επεισόδιο μεταξύ των δύο Αγίων, με εκείνον τον ανεκδιήγητο νομικό, θεωρείται λήξαν...

Πηγή: pemptousia.gr